

ELŐTERJESZTÉS

A Minor Média/Kultúra Kutatóközpont (Research Centre for Minor Media/Culture) létrehozására az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán
Kari Tanács, 2017. március

A Minor Média/Kultúra Kutatóközpontot azzal a céllal szeretnénk megalapítani, hogy az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának berkein belül erősítsük a médiaképzés és a médiatudomány szerepét a lokális és globális szinten zajló demokratikus és autentikus médiareprezentáció elősegítésében.

A jelen

A hazai médiaképzés egyik első műhelye az ELTE BTK-n alakult 1992-ben. E megalakulás huszonötödik évfordulóját ünnepeljük 2017-ben, és ebből az alkalomból lát napvilágot az NKA és Borhy László, a kar dékánja támogatásával a tanszék munkatársainak tanulmányaiból válogatott kötet, *Megformált beszéd, elfojtott hang. A reprezentáció politikai, művészeti és etikai kérdései* címmel. E kötet magába sűríti azokat a kérdéseket, amelyekkel a tanszék oktatói kutatóként foglalkoznak, legelsősorban is a demokratikus (vagy épp a demokrácia hiányával küzdő) médiatérrel és az abban zajló hegemon jellegű (kisebbségi-többségi viszonylatban megjelenő) reprezentációval kapcsolatosakat. A kötet megjelenésével párhuzamosan szeretnénk elindítani a Minor Média/Kultúra Kutatóközpontot a Média és Kommunikáció Tanszéken, épp a kötet tanulságait levonva. Látszólagos ellentmondásban a globális és lokális médiatér gazdagodásával, a hosszú „képi fordulat” kibomlásával, Magyarországon és globális szinten is érzékelhető a reprezentáció válsága. A szóban forgó kutatóközpontnak ezzel a válsággal, illetve a válságra adható válaszok kutatásával kapcsolatos céljai sokrétűek, az alábbiakban ezeket részletezzük.

Hagyomány

Elsődleges célként fogalmazzuk meg azt, hogy feltárjuk, milyen szempontból járult hozzá a kutatóközpontnak otthont adó Média és Kommunikáció Tanszék a demokratikus médiatér magyarországi formálódásához. Ebben a tekintetben a leendő kutatóközpont előzményei messzire nyúlnak vissza és történeti fókuszú kutatást igényelnek. Ide sorolható mindaz, ami az ELTE-n zajló médiaképzésben történt az elmúlt huszonöt évben mint reprezentáció-aktus és médiakép-értelmezés. A fent említett, szinkron állapotot tükröző kötet megjelentetésén kívül a kutatóközpont első tevékenysége egy olyan, a diakron fejlődést megjelenítő beszélgetés-sorozat megszervezése, amelyre a 2016-2017-es akadémiai év második félévében kerül sor a Média és Kommunikáció Tanszéken. Ennek során a kutatóközpont tagjai a tanszék múltbeli tevékenységének rendszerezését, hagyományként való megfogalmazását tűzik ki célul maguk elé. A meghívott vendégekkel zajló beszélgetés-sorozat tárgyai azok a kutatások, szervezetek, könyvek és egyéb művek, melyeknek résztvevői/szerzői az ELTE Médiaán tanultak, dolgoztak, vagy még most is ott tanulnak és dolgoznak. A tanszékhez és/vagy annak munkatársaihoz kötődik például a Phralipe Független Cigány Szervezet megalakulása, az XKK Kommunikációs Központ, a NaNe (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen), a Romakép Műhely, a Csillagos házak projekt stb., nem beszélve azokról a könyvekről és tanulmányokról, melyek méltán jelölhetők meg a kutatóközpont előképéül. Az ELTE Média az elmúlt évek során folyamatosan kapcsolatban állt más médiaműhelyekkel, melyek hasonló irányú tevékenysége szintén figyelmet és kutatást érdemel. Mindez magában rejti a Minor Média/Kultúra mind belföldi, mind külföldi hálózatosodásának lehetőségét.

Oktatás/pedagógia

Célunk az is, hogy erősítsük és fejlesszük a demokratikus médiatérrel kapcsolatos oktatási tevékenységet BA, MA és PhD szinteken. A kutatóközpont a 2011 óta létező Romakép Műhely tapasztalatait szeretné felhasználni abban a törekvésében, hogy az egyetemi oktatást megújító, nem-konvencionális pedagógiai módszerekkel operáljon. Megfogadva Jacques Ranciére tanítását az emancipált nézőről, az optikai illúzió helyett a pedagógia drámai aspektusait, a cselekvő értelmezést helyezzük előtérbe. Meggyőződésünk, hogy a mindenkori demokratikus és emancipatív energiával teli médiakép létrehozása, illetve bármilyen kép közösségekben történő és kritikai erejű elemzése a demokratikus habitus függvénye, melynek részei a szolidaritásra való hajlam és a józan kételkedés. Bár a jelen előterjesztésben kissé félrevezetően így jelenik meg, hangsúlyosan nem szeretnénk elválasztani egymástól a kutatást és az oktatást, hiszen ezek feltételezik egymást: a hallgatók részt vállalnak a kutatóközpont munkájában, és a közösségi munka során tudásanyagot és attitűdöt sajátítanak el. (Erre volt jó példa az ELTE tehetséggondozási pályázata, melynek keretében az elmúlt évben Müllner András vezetésével hét hallgató kutatott médiaantropológiai területen.) A gyakorlati szempontot tekintve, idővel szeretnénk egy egységes rendszerben kreditálható képzést létrehozni (Minor Média/Kultúra minor), mely az érdeklődő hallgatók számára egyszerre ajánlana gyakorlati (filmkészítői) és elméleti (kutatásra felkészítő) jártasságot a demokratikus mediakultúrában.

Kutatás

A Minor Média/Kultúra Kutatóközpont tagjai friss mediakutatási irányzatok bevonásával értelmezik a kortárs mediabeli „látási viszonyokat”, melyeket a hatalmi diskurzus alakít ki mint látszólag természetes rendeket. A kutatóközpont elsősorban posztkoloniális tudományos kontextusban, médiaarcheológiai és médiaantropológiai kutatások és közösségi képesemények keretében igyekszik feltárni a múltban és a jelenben zajló kritikus képi hagyományokat és képkritikai tendenciákat. Ezzel párhuzamosan megpróbálja felmutatni azokat az eredményeket, amelyek a hegemon hatalomnak ellenálló mozgások és szubverzív aktivitások révén kisebbségi képekként létrejönnek. A kisebbségi vagy minor kép/média/kultúra fogalmakat a Deleuze és Guattari szerzőpáros Kafkáról és a kisebbségi irodalomról kialakított elmélete alapján alkottuk meg (*littérature mineure*). A kisebbségi kép nem csak a kisebbségekről szóló képet jelenti, hiszen annak aktív része (ha sokszor láthatatlanul is) a mindenkori többség. A kisebbségi kép a természetesnek gondolt, hatalmi hierarchiába ágyazott kép önreflexív kritikája. A Minor Média/Kultúra konkrét kutatás témáiból néhány már megjelent a fent említett tehetséggondozási pályázat során (Buvero – roma női mediatábor, Cserepressz Hírügynökség, dokumentumfilmek, társadalmi célú kampányvideók, Patrin – roma magazin a közszolgálati televízióban, a Dikh Tévé Youtube-csatornája stb.), de ennél jóval kiterjedtebb lesz a Minor Média/Kultúra jövőbeli kutatása (intézménykutatás, pl. kisebbségi mediaképzés és mediatáborok; etnikai, társadalmi nemi, vallási stb. kisebbségek mediareprezentációja; Magyarország 20. századi kisebbségi mediaterképének kidolgozása médiaarcheológiai kutatás során; civil mozgalmak és médiamegjelenésük; kisebbségek dokumentumfilm és játékfilm ábrázolása; a képzőművészetben zajló önmegjelenítés, visszabeszélés és képviszafoglalások; kritikai fehérségkutatás mediális kontextusban; posztkoloniális viszonyok és médiaantropológia Magyarországon stb.).

Finanszírozás

A Minor Média/Kultúra Kutatóközpont szándéka szerint aktív pályázati munkát folytat, ahogy tette ezt elődje, a Romakép Műhely 2011-től folyamatosan. A Kutatóközpont kormányzati, illetve Európai Unió költségvetési források támogatására pályázik. A kutatóközpont részére adott külső támogatásokat az Egyetem illetékes gazdasági szervezete kezeli, de létrejötté nem terhelné az ELTE illetve a Bölcsészettudományi Kar költségvetését.

2017. március 23.

Dékáni előterjesztés a Minor Média/Kultúra Kutatóközpont (Research Centre for Minor Media/Culture) létrehozására az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán (Kari Tanács, 2017. március 23.): www.btk.elte.hu/file/II_szabalyzatok_6_minor_media_k.docx

XXVIII/2017 (III. 23.) sz. kari tanácsi határozat az ELTE BTK Szervezeti és Működési Rend 1. számú mellékletének módosításáról (Minor Média/Kultúra Kutatóközpont létrehozása): http://www.btk.elte.hu/file/20170323_kari_tanacsi_jegyzkony.pdf